

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030OSLO

Saksbehandler:	Vår dato:	Vår referanse:	Deres dato:	Deres referanse:
Ingrid Sande Kvalen	05.11.2018	18/14623 - 2		
Epost:				
ingrid.sande.kvalen@forbrukerradet.no				

Forbrukerrådets høringsuttalelse - forslag til endringer i tvisteloven

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets brev av 12.juli 2018 om forslag til endringer i tvisteloven med svarfrist 20. oktober. Forbrukerrådet har etter anmodning til departementet fått utsatt svarfrist til 5. november 2018 og gir med dette rettidig høringssvar.

Forbrukerrådet arbeider for økt forbrukerinnflytelse i samfunnet og ønsker å bidra til en forbrukervennlig utvikling og fremme tiltak som kan bedre forbrukernes stilling. I det følgende vil vi derfor kommentere de forslagene som etter vårt syn vil ha størst betydning for forbrukernes stilling.

Departementet spør om høringsinstansenes syn på det å lovregulere tvisteloven med beløpsgrenser satt i kroner, kontra det å sette begrensinger til grunnbeløpet (som justeres). Forbrukerrådets oppfatning på dette punktet er at en beløpsbegrensning i kroner er det beste for å sikre forutberegnelighet og enkelhet i lovverket. Vi ser at en henvisning til grunnløpet er mer fleksibelt og hensyntar generell kroneutvikling, og at dette kan være hensiktsmessig i visse tilfeller. Likevel er det i tvisteloven snakk om beløpsgrenser som angir adgangen til domstolsbehandling av rettstvister som er av stor betydning. Ettersom det er snakk om så viktige terskler, kan det også dukke opp tvister vedrørende tidspunktet for når kravet oppsto- hvilken pengeverdi man hadde på dette tidspunktet, og hva pengeverdien er på klage/stevnings-tidspunktet mv.

Pkt. 3.2.5 - Fristregler i tvl. kap. 10

Forbrukerrådet støtter forslaget om å innta fristregler i tvisteloven kapittel 10, samt departementets begrunnelse for å foreslå endringer. Etter Forbrukerrådets oppfatning kan det være ryddig å ha en egen bestemmelse som angir fristene og konsekvensene av oversittelse, og ber departementet vurdere dette.

Det samme problemet med kryssende prosesskriv som departementet har vurdert i pkt. 4.2.4 vil kunne oppstå ved småkrav. I tillegg blir det spørsmål om retten har tilstrekkelig tid til eventuelt å avsi kjennelse før rettsmøtet starter. Dette gjør seg særlig gjeldende ved småkrav ettersom partene/prosessfullmektigene ikke nødvendigvis benytter seg av Aktørportalen.

Pkt. 4.3.1- Frist angitt som konkret dato

Forbrukerrådet støtter forslaget om at domstolene setter konkrete frister til en bestemt kalenderdag. Forslaget kan bidra til større klarhet og redusere risikoen for utilsiktede fristoversittelser, ikke minst for parter som er uerfarne med tvistelovens regler.

Pkt. 5.2.4- Frist for saksavslutning i småkravsprosess

Etter Forbrukerrådets syn bør dagens regel om at saker etter småkravsprosess normalt skal være avsluttet innen tre måneder etter at stevning ble inngitt opprettholdes. En utvidelse av fristen vil etter Forbrukerrådets syn ikke bidra til formålet om en rask og effektiv behandling av saker med små tvistebeløp. Forbrukerrådet mener derfor den beste løsningen vil være å beholde dagens frist, selv om det i noen tilfelle vil føre til at fristen oversittes.

For det tilfellet at tvistesummen for småkravsprosess endres som foreslått i pkt. 5.3.4, kan det likevel være hensiktsmessig å utvide fristen til fire måneder.

Pkt. 5.3.4- Økning av sum og kostnadsdekning ved småkravsprosess og pkt. 7.4.3 – Økning av ankebeløp til lagmannsretten

Forbrukerrådet ser både fordeler og ulemper med det fremsatte forslaget for endringer av beløpsgrensen i tvl. § 10-1, 2.ledd.

Dersom man øker beløpsgrensen for småkravsprosessen, vil dette kunne føre til at flere får prøvet sitt krav ettersom prosesserisikoen er lavere. I tillegg vil dette være kostnadsbesparende og mer effektiv prøving av for saker av mindre verdi, noe som også er til fordel for partene.

Rettsikkerhetshensynene som klart gjør seg gjeldende ved forlikrådsbehandling av sakene- er ikke fremtredende i småkravsprosessen. Reglene for gjennomføring av småkravsprosessen vil etter Forbrukerrådets syn i stor grad ivareta rettsikkerheten og forsvarlig saksbehandling også for krav opp mot beløp i størrelsesorden 250 000.

Som det fremgår i vår kommentar under pkt. 8.1 er Forbrukerrådet av den klare oppfatning at forlikrådene ikke bør få økt domskompetanse, verken ved indeksregulering eller inntil 250 000'.

Dersom man beholder beløpsgrensen for forlikrådsbehandling, men øker beløpsgrensen for småkravsprosess og for anke til lagmannsretten etter tvl. § 29-13, 1.ledd, vil dette i praksis føre til ett-trinnsbehandling av sakene i størrelsesorden mellom 125 000 - 250 000. Dette vil klart være en uheldig virkning.

En løsning kan da være å øke beløpsgrensen for småkravsprosessen, men ikke øke beløpsgrensen for anke til lagmannsretten. Vi antar dette vil ha en klar effektiviseringskonsekvens i tingrettene.

Selv om en slik løsning bryter med systematikken hvor man har sammenfallende grenser for forlikrådsbehandling, småkravsprosess og ankesum til lagmannsretten, er Forbrukerrådet av den

oppfatning at klare rettssikkerhetshensyn taler sterkt mot å øke beløpsbegrensningen for forliksrådet.

Pkt. 6.2.2- spørsmål om begrensninger i kostnadsdekning i allmennprosess

Forbrukerrådet støtter ikke forslaget om begrensninger i kostnadsdekningen i enkelte saker innen allmennprosessen.

I høringens pkt. 2.3 (s.9) fremgår det blant annet at et av hovedfunnene i evalueringen er «*at det i liten grad er proporsjonalitet mellom tvistesum og tilkjente sakskostnader (...)*» og at «*dommernes overprøving av sakskostnader neppe har endret seg med tvisteloven, og at de fortsatt i liten grad nedsetter kravene. Departementet vil vurdere om det er hensiktsmessig med regelendringer for å gjøre dommernes overprøvingsadgang mer effektiv. Domstolenes kontrollfunksjon på dette området er viktig, ikke minst fordi sakskostnadene også har en side til tilgangen til domstolene.*».

Departementets begrunnelse i pkt. 6.2.2. for forslaget er at man kan «*forhindre at nivået på sakskostnadene blir uforholdsmessig høye i forhold til tvistegjenstandens verdi*». Videre påpekes det at det «*bør foreligge spesielle omstendigheter for å tilkjenne betydelige sakskostnader sett i forhold til tvistesummen*» og videre at «*advokatene bør ha et insentiv for å ikke nedlegge et arbeid av et slikt omfang at utgiftene til rettshjelp blir betydelige sett i relasjon til tvistens økonomiske side*».

A) Kommentar til det konkrete forslaget.

Det konkrete forslaget innebærer en generell maksimumsgrense for hva man kan idømmes av sakskostnader på saker med relativt lav tvistesum.

En maksimumsgrense kan være uheldig ettersom ulike saker har ulik kompleksitet og behov for rettshjelp/dokumentasjon. I tillegg kan en slik grense føre til en slags standard på hva som er akseptabelt kostnadsnivå i visse saker. Dette kan, over tid, bidra til at rettshjelpere ikke vurderer den konkrete proporsjonaliteten i saken.

B) Alternativt forslag til regelendring

Forbrukerrådet er enig i at det generelt sett bør være proporsjonalitet mellom tvistens betydning og kostnadsbildet. Vi oppfatter imidlertid at problemet er at sakskostnadene i allmennprosessen generelt er høye. Og videre at domstolene i liten grad benytter seg av avkortningsadgangen i § 20-5, 1. ledd.

Regulering av sakskostnader er noe som tradisjonelt knytter seg til forliksrådsbehandling og småkravsprosessen. Dette har gode grunner for seg. Forslaget innebærer spesialregler for visse type saker innen allmennprosessen. Hensynet til et enkelt og forståelig regelverk tilsier at saker innen samme prosessform behandles likt.

Kostnadene til rettshjelp og dokumentasjon i en allmennprosess varierer fra sak til sak. Tvistesummens størrelse gjenspeiler ikke nødvendigvis behovet for rettshjelp, sakkyndigvitner mv. En sak kan ha det samme kostnadsramme uavhengig av om tvistesummen er på 500 000, 1 500 000 eller 5 000 000. Relativt sett vil sakskostnadene ofte være høyere i saker med lav tvistesum, noe som er naturlig.

Konsekvensen av forslaget vil være at partene i en tvist sitter med en noe annen kostnadsfordeling og prosessrisiko enn etter dagens hovedregel (gitt at kostnadene overstiger terskelen på 40%). Forbrukerrådet antar at denne reguleringen vil ramme relativt få tilfeller. Det kan likevel reises spørsmål om en slik regulering mellom to parter i en rettsak er egnet til å påvirke det generelle kostnadsbildet i rettsaker. Det er som regel rettshjelperne som både styrer og gir råd om hva som er nødvendige kostnader ved gjennomføringen av en hovedforhandling/ankeforhandling.

Som nevnt oppfatter Forbrukerrådet at den praktiske problemstillingen er at domstolene i for liten grad benytter avkortningsadgangen i § 20-5, 1.ledd, samt at rettshjelperne har for lite fokus på forholdsmessighet mellom kostnadene og tvistegenstanden.

Forbrukerrådet spør om en endring i ordlyden i tvl. § 20-5, 1.ledd kan være et mer egnet virkemiddel for å regulere generelle sakskostnader i allmennprosessen. Det kan også vurderes endringer i Advokatforskriftens kap.12. I tillegg vil synliggjøring av tvl. § 3-8 bidra til oppmerksomhet rundt kostnadsnivået.

Pkt. 8.1- vedr foreslått endring av tvl. §. 6-2, 2.ledd

Forbrukerrådet støtter ikke forslaget om å endre verdigrensen for saker som skal behandles i forlikrådet.

Forbrukerrådet ser flere betenkeligheter med å øke verdigrensen og følgelig domskompetansen til forlikrådet. Forslaget reiser prinsipielt viktige spørsmål idet forslaget åpner for at forlikrådets medlemmer skal kunne ha domskompetanse i saker inntil 200 000 - 250 000.

A) Forlikrådets kompetanse

Forlikrådets saksbehandling er enkel. En slik forenklet saksbehandling kan passe i saker under 125 000, men kan bli uforsvarlig ved saker i størrelsesorden 200 000 - 250 000. Et beløp i størrelsesorden 200 000 - 250 000 vil ha stor betydning for privatpersoners økonomi. Jo høyere tvistebeløpet er, desto mer urimelig og inngripende vil en uriktig avgjørelse/fraværdom kunne være.

Videre er forlikrådets kompetanse på bevisvurdering og rettsanvendelse begrenset sammenlignet med de ordinære domstolene. Dette innebærer at risikoen for materielt uriktige avgjørelser er klart større ved forlikrådsbehandling enn ved domstolsbehandling. I tillegg har forlikrådet et betydelig antall fraværdommer som kan føre til økt ressursbruk både i forlikrådene og tingrettene, jf. Prop. 62 L (2017–2018) kap. 4.1.4. Det kan da stilles spørsmål til om et økt sakstilfang vil være kostnadsreducerende og føre til den effektiviseringen i tingretten man har tenkt.

Det er i pkt. 8.1.3 påpekt at terskelen for å ta saken videre til tingretten etter en innstilling i forliksrådet er høyere, og at dette svekker rettssikkerheten. Vurderingen knytter seg til et begrenset antall saker, mens forslaget om en obligatorisk forliksrådsbehandling i samtlige saker fra 125 000 - 250 000 vil favne langt flere saker. Rettssikkerhetshensyn gjør seg ikke desto mindre gjeldende hva gjelder hensynet til å sikre materielt riktige avgjørelser. Etter Forbrukerrådets oppfatning må dette veie tyngre, sett hen til forliksrådernes kompetanse og antall fraværdommer.

Etter Forbrukerrådets oppfatning vil derfor rettssikkerhetshensyn klart tilsi at dagens løsning med en verdigrænse og domskompetanse på 125 000 bør opprettholdes.

B) Tvistebeløpets betydning for forlik

I Ot.prp.nr.51 (2004-2005) pkt. 8.2.4.1 ble to hovedtrekk ved forliksrådsbehandlingen fremhevet som grunn til å fortsatt kanalisere saker dit: at en stor andel av sakene fikk sin endelige løsning og at ordningen er billigere enn tingretten.

Videre ble det i Ot.prp.nr.51 (2004-2005) pkt. 8.2.4.4 henvist til at vurderingen av «*hvilke saker forliksrådsbehandling bør være obligatorisk for, bør etter departementets mening først og fremst avgjøres ut fra en vurdering av hvilke sakstyper og situasjoner det er utsikt til at behandlingen vil føre til en løsning av saken. Er utsiktene små, vil det virke urimelig å pålegge parter en behandling i forliksrådet. Da vil påbudet gjennomgående fremstå som et fordyrende og tidsforlengende element. (...)*»

I forbindelse med Ot.prp.nr.51 foretok departementet en stikkprøvekontroll rundt tvistebeløpets betydning for forlik. Begrunnelsen for å sette verdigrænsen til et kronebeløp på 125 000, var at forliksrådets effektivitet som tvisteløser var lav med de høyeste tvistebeløpene, jf. Ot.prp.nr.51 (2004-2005) pkt. 8.2.4.4 s. 97. Videre ble det vist til at det var grunn til å respektere partenes ønsker om å bruke mer ressurser for å få saken meklet eller avgjort av personer med høyest mulig kompetanse.

Etter det Forbrukerrådet er kjent med foreligger det ingen utredninger som tilsier at forliksprosenten på saker med de høyeste beløpene har økt vesentlig siden sist vurdering.

C) Lavterskeltilbud

Forliksrådene er ment å være et lavterskeltilbud, hvor partene i stor grad skal kunne bringe saken inn for forliksrådet uten advokatbistand. I Ot.prp.nr 51 (2004-2005) pkt. 8.2.2.3 s. 88 foreslo mindretallet i utvalget at forliksrådene skulle ha domskompetanse med begrensning på summen. Det ble fremhevet «*En forutsetning for mindretallets forslag er at advokater og andre rettshjelpere ikke møter i forliksrådets møter. Først da vil kjernen i tilbudet bli at leke meklere møter partene alene for å finne en løsning, og da vil det kunne avsies dom med minimale kostnader for partene*»

Forbrukerrådet antar at en økning av beløpsbegrensningen vil kunne føre til at flere parter vil være representert advokat, og at denne forutsetningen ikke vil bli oppfylt. Forliksrådets rolle som lavterskeltilbud vil da bli utvisket.

D) Handlingsrom innen dagens regelverk

Etter Forbrukerrådets oppfatning kan det være uheldig for rettsikkerheten å øke forliksrådets domskompetanse. Det bemerkes at selv om verdigrensen holdes på 125 000 åpner tvl. § 6-10, 1. ledd for at forliksrådet *kan* mekle og avgjøre saker med verdi på over 125 000,- dersom begge parter aksepterer dette.

Det skal også nevnes at det finnes alternative lavterskeltilbud til forliksrådene gjennom utenrettslige klagenemnder (uten beløpsbegrensning), jf. Ot.prp.nr.51 (2004-2005) pkt. 7.2.3.

E) Kort oppsummert

Slik vi oppfatter begrunnelsen og evalueringen av forslaget synes betraktninger rundt effektivitet, samfunnsøkonomiske og prosessøkonomiske kostnader på generelt grunnlag å veie tyngre enn rettsikkerheten for enkeltpersoner i en tvist. De konkrete erfaringene rundt forliksrådsbehandlingen og mulige konsekvenser av forslaget er i liten grad belyst.

Generelt bør hensynet til materielt riktige avgjørelser av stor betydning for enkeltpersoners privatøkonomi veie tyngre enn hensynet til at tingretten avlastes fra saker som involverer små eller mindre økonomiske verdier, samt prosessøkonomiske betraktninger.

Vennlig hilsen
FORBRUKERRÅDET

Ingebjørg Kiil
Fung. Juridisk direktør

Ingrid Sande Kvålen
Seniorrådgiver

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke signatur.